

PUPINO

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)
2005. június 16.*

A C-105/03. sz. ügyben,

az EU 35. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale di Firenze (Olaszország) előzetes nyomozással megbízott bírója a Bírósághoz 2003. március 5-én érkezett 2003. február 3-i határozatával terjesztett elő az előtte

Maria Pupino

ellen indult büntetőeljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta és A. Borg Barthet tanácselnökök, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (előadó), P. Kūris, Juhász E., G. Arestis és M. Ilešič bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,
hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

* *Az eljárás nyelve: olasz.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. október 26-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- M. Pupino képviseletében M. Guagliani és D. Tanzarella avvocati,

- az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: P. Gentili avvocato dello Stato,

- a görög kormány képviseletében A. Samoni-Rantou és K. Boskovits, meghatalmazotti minőségben,

- a francia kormány képviseletében R. Abraham, G. de Bergues és C. Isidoro, meghatalmazotti minőségben,

- a holland kormány képviseletében H. G. Sevenster és C. Wissels, meghatalmazotti minőségben,

- a portugál kormány képviseletében L. Fernandes, meghatalmazotti minőségben,

- a svéd kormány képviseletében A. Kruse és K. Wistrand, meghatalmazotti minőségben,

- az Egyesült Királyság kormányának képviseletében R. Caudwell és E. O'Neill, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: M. Hoskins barrister,

- az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében M. Condou-Durande és L. Visaggio, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2004. november 11-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

¹ Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB tanácsi kerethatározat (HL L 82., 1. o.; magyar

nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 72. o., a továbbiakban: a kerethatározat) 2., 3. és 8. cikkéinek értelmezésére irányul.

- 2 E kérelmet az M. Pupino óvónő ellen, a cselekmény idején ötévesnél fiatalabb gyermekeknek történt sérülésokozás gyanúja miatt indult büntetőeljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az Európai Unió joga

Az Európai Unióról szóló szerződés

- 3 Az EU 34. cikk 2. bekezdésének – mely az Európai Unióról szóló szerződés „A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésre vonatkozó rendelkezések” című VI. címének része – az Amszterdami Szerződéssel megállapított szövege értelmében:

„A Tanács az e címben megállapított megfelelő forma és eljárás alkalmazásával intézkedéseket tesz, és előmozdítja az együttműködést, hozzájárulva ezzel az Unió

célkitűzéseinek megvalósításához. Ebből a célból a Tanács bármely tagállam vagy a Bizottság kezdeményezésére egyhangúlag eljárva:

[...]

- b) kerethatározatokat fogadhat el a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek közelítése céljából. A kerethatározatok az elérendő célokat illetően kötelezőek a tagállamokra, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyják. A kerethatározatoknak nincs közvetlen hatálya;

[...]”

- 4 Az EU 35. cikk ekként rendelkezik:

„(1) Az Európai Közösségek Bírósága az e cikkben előírt feltételek mellett hatáskörrel rendelkezik a kerethatározatok és határozatok érvényességére és értelmezésére vonatkozó, valamint az e cím alapján létrejött egyezmények értelmezésére, és az azokat végrehajtó intézkedések érvényességére és értelmezésére vonatkozó előzetes döntések meghozatalára.

(2) Az Amszterdami Szerződés aláírásának időpontjában vagy ezt követően bármikor megtett nyilatkozatával bármely tagállam elfogadhatja a Bíróság hatáskörét az (1) bekezdésben meghatározott előzetes döntések meghozatalára.

(3) A (2) bekezdés szerint nyilatkozatot tevő tagállam meghatározza, hogy:

- a) az állam bármely olyan bírósága, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, a Bíróság előzetes döntését kérheti egy előtte folyamatban lévő ügyben felmerülő és az (1) bekezdésben említett valamely jogi aktus érvényességére vagy értelmezésére vonatkozó kérdésben, ha ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, vagy

- b) az állam bármely bírósága a Bíróság előzetes döntését kérheti egy előtte folyamatban lévő ügyben felmerülő és az (1) bekezdésben említett valamely jogi aktus érvényességére vagy értelmezésére vonatkozó kérdésben, ha ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére.

[...]"

5 Az Amszterdami Szerződés hatálybalépésének időpontjáról szóló, az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* 1999. május 1-jén közzétett tájékoztatóból (HL L 114., 56. o.) kitűnik, hogy az Olasz Köztársaság az EU 35. cikk (2) bekezdése

alapján tett nyilatkozatával elfogadta a Bíróság hatáskörét az EU 35. cikk (3) bekezdésének b) pontja szerinti eljárások lefolytatására.

A kerethatározat

- 6 A kerethatározat „Tiszteletben tartás és elismerés” című 2. cikke értelmében:

„(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértettek a büntetőjogi [helyes fordítás: büntető igazságszolgáltatási] rendszerében tényleges és megfelelő szereppel rendelkezzenek. A tagállamok továbbá minden erejükkel arra törekszenek, hogy az eljárások során biztosítsák a sértettek egyéni méltóságának kellő tiszteletben tartását és elismerjék a sértettek jogait és jogos érdekeit, különösen a büntetőeljárás keretein belül.

(2) Minden tagállam biztosítja, hogy a különösen veszélyeztetett sértettek a különleges helyzetüknek legmegfelelőbb bánásmódban részesüljenek.”

- 7 A kerethatározat „Meghallgatás és bizonyítékok szolgáltatása” című 3. cikke szerint:

„Minden tagállam biztosítja a sértett számára az eljárás során a meghallgatás és a bizonyítékok szolgáltatásának lehetőségét.

Minden tagállam megfelelő intézkedéseket tesz annak biztosítása érdekében, hogy hatóságai a sértetteket csak a büntetőeljárás céljainak eléréséhez szükséges mértékben hallgassák ki.”

- 8 A kerethatározat „A védelemhez való jog” című 8. cikkének (4) bekezdése ekként rendelkezik:

„Minden tagállam biztosítja, hogy azok a sértettek, különösen a legvesélyeztetettebbek, akiket meg kell védeni a nyilvános bírósági tárgyaláson való tanúskodás következményeitől, jogosultak legyenek a bíróság határozata alapján az adott állam jogrendje [helyes fordítás: adott tagállam jogrendjének] alapvető elveivel összeegyeztethető bármely alkalmas eszköz igénybevételével olyan feltételek mellett vallomást tenni, amelyekkel a fenti cél elérhető.”

- 9 A kerethatározat 17. cikkének megfelelően minden tagállam hatályba lépteti azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a fenti cikkek rendelkezéseinek „legkésőbb 2002. március 22-ig” megfeleljen.

A nemzeti szabályozás

- 10 Az olasz büntetőeljárás törvény (a továbbiakban: CPP) V. könyve II. részének „Előzetes nyomozás és előzetes tárgyalás” című VII. címében található 392. cikke ekként rendelkezik:

„(1) Az előzetes nyomozás során az ügyész és a gyanúsított indítványozhatja, hogy a bíróság előzetes bizonyításfelvételi eljárás keretében:

- a) hallgassa ki a tanút, ha alappal feltehető, hogy a tanút a főtárgyaláson fogyatékosága vagy súlyos akadályoztatása miatt nem lehetne kihallgatni;

- b) hallgassa ki a tanút, ha konkrét és sajátos adatokból alappal feltételezhető annak veszélye, hogy a tanút erőszak, fenyegetés, illetve pénz vagy egyéb előny ígérete a vallomástételben megakadályozhatja vagy hamis vallomás tételére indíthatja.

[...]

(1a) A Büntető Törvénykönyv 600a., 600b., 600d., 609a., 609b., 609c., 609d. és 609g. cikkében írt bűncselekmények [nemi vagy nemi jellegű bűncselekmények] miatt indult eljárásban az ügyész vagy a gyanúsított az (1) bekezdés esetein kívül is indítványozhatja, hogy a bíróság előzetes bizonyításvételi eljárás keretében hallgassa ki a tizenhatodik életévét be nem töltött tanút.

[...]”

¹¹ A CPP 398. cikke (5a) bekezdésének értelmében:

„Ha a Büntető Törvénykönyv 600a., 600b., 600d., 609a., 609b., 609c., 609d. és 609g. cikkében írt bűncselekmények miatt indult nyomozásban a bizonyítékok felkutatása tizenhatodik életévét be nem töltött kiskorú személyt érint, a bíróság végzéssel állapítja meg [...] a bizonyítás felvételének helyét, időpontját és részletes szabályait, amennyiben ezt a kiskorú helyzete célszerűvé és szükségessé teszi. E célból a kihallgatás a bíróságon kívüli helyszínen, esetlegesen különleges segítő szervezetnél vagy annak hiányában a kiskorú lakóhelyén is elvégezhető. A vallomás egészét hang- és kép-hang-felvevő eszközzel rögzíteni kell. Felvevőkészülék vagy műszaki személyzet hiányában a bíróság szakértőt vagy szaktanácsadót vehet igénybe. A kihallgatásról összefoglaló jegyzőkönyvet is készíteni kell. A felvételeket csak a felek indítványára kell írásba foglalni.”

A tényállás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 12 Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy M. Pupinót az ellene folytatott büntetőeljárásban egyrészt azzal gyanúsítják, hogy a cselekmény időpontjában ötödik életévüket be nem töltött növendékei sérelmére 2001. január és február folyamán több ízben elkövette az olasz büntető törvénykönyv (a továbbiakban: CP) 571. cikkébe ütköző „fegyelmezési eszközzel visszaélés” bűncselekményét, amikor többek között rendszeresen megverte, nyugtató beadásával és szájuk ragtapasszal való leragasztásával fenyegette, és az illemhelyre való kimenetelben megakadályozta őket. Másrészt azzal gyanúsítják, hogy 2001 februárjában elkövette a CP 61. cikkének 2. és 11. pontjára figyelemmel ugyanezen törvény 582., 585. és 576. cikkébe ütköző „súlyos testi sértés” bűncselekményét, amikor egyik növendékére ütést mérve enyhe homloktáji duzzanatot okozott neki. A Tribunale di Firenze előtt indult eljárás az előzetes nyomozás szakaszában van.

- 13 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben kifejti, hogy az olasz jogban a büntetőeljárás két szakaszra tagolódik. Az első szakasz, az előzetes nyomozás során az ügyész kutatást végez, és az előzetes nyomozással megbízott bíró felügyelete alatt bizonyítékokat gyűjt, melyek alapján a nyomozás megszüntetéséről vagy a vádemelésről és a terhelt büntető bíróságnak való átadásáról határozhat. Ez utóbbi esetben a vádemelésnek helyt adó vagy a nyomozást megszüntető végső határozatot e bíró hozza meg *ad hoc* tárgyalást követően.
- 14 Az esetleges vádemelés nyitja meg az eljárás második szakaszát, az úgynevezett tárgyalási szakaszt, melyben az előzetes nyomozással megbízott bíró nem vesz részt. A szűkebb értelemben vett per e szakaszban kezdődik. Fő szabály szerint csupán ekkor van helye bizonyításnak, a felek kérelmére és a kontradiktórius eljárás elvének betartásával. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a felek által szolgáltatott adatok a szó gyakorlati értelmében bizonyítékká a per során lefolytatott tárgyaláson válnak. E körülmények között az ügyész által az előzetes nyomozás szakaszában a vádemelésről vagy a nyomozás megszüntetéséről történő döntés lehetővé tétele érdekében összegyűjtött adatokat a tulajdonképpeni per folyamán tartandó tárgyaláson kell előadni, hogy azok teljes értékű „bizonyítékká” váljanak.
- 15 A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy e szabály alól léteznek – a CPP 392. cikkében írt – kivételek, melyek az előzetes nyomozással megbízott bíró határozata alapján, a kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartásával megengedik az előzetes nyomozás folyamán az előrehozott bizonyítást az előzetes bizonyításfelvételi eljárás alkalmazásával. Az így összegyűjtött bizonyítékok bizonyító ereje megegyezik az eljárás második szakaszában összegyűjtöttekével. A CPP 392. cikkének (1a) bekezdése tette lehetővé, hogy egyes kimerítően felsorolt bűncselekmények (nemi vagy nemi jellegű bűncselekmények) tizenhatodik életévüket be nem töltött sértetteinek vallomásait e cikk (1) bekezdésének esetein kívül is

ezen eljárás alkalmazásával szerezzék be. A CPP 398. cikkének (5a) bekezdése pedig megengedi e bírónak, hogy a bizonyítás felvételét a CPP 392. cikkének (1a) bekezdésében írt bűncselekmények miatti nyomozásokban olyan különleges részletszabályok szerint rendelje el, melyek az érintett kiskorúak védelmét lehetővé teszik. A kérdést előterjesztő bíróság szerint e különös szabályok célja egyrészt a kiskorú sértett mint tanú méltóságának, szemérmének és személyiségének, másrészt pedig a bizonyítás hitelességének a védelme.

- 16 Az alapügyben az ügyész 2001 augusztusában indítványozta az előzetes nyomozással megbízott bírónál nyolc gyermek, a M. Pupino terhére rótt bűncselekmények sértettjei és tanúi, vallomásainak az előzetes bizonyításfelvételi eljárás alkalmazásával történő összegyűjtését a CPP 392. cikkének (1a) bekezdése alapján azzal az indokkal, hogy a bizonyításfelvétel a tanúk rendkívül fiatal kora és lelki állapotuk elkerülhetetlen változása, valamint az esetleges pszichológiai elfojtási folyamat miatt nem halasztható a kontradiktórius tárgyalásig. Az ügyész azt is indítványozta, hogy a bizonyítékok felkutatására a CPP 398. cikkének (5a) bekezdésében írt különleges részletes szabályok szerint kerüljön sor, melyek értelmében a kihallgatás különleges szervezetnél, az érintett kiskorúak méltóságát, magánéletét és kedélyét védelemben részesítő részletes szabályok szerint, szükség szerint – a tények kényessége és súlyossága, valamint a sértettek fiatal korához fűződő nehézségek miatt – pszichológus szakértő igénybevételével történik. M. Pupino ezen indítványt ellenezte, azt állítva, hogy az a CPP 392. cikkének (1) és (1a) bekezdésében írt egyik eset hatálya alá sem tartozik.

- 17 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az ügyész indítványát a vonatkozó nemzeti rendelkezések alapján el kellene utasítani, mivel azok a gyanúsított terhére róttakhoz hasonló cselekmények esetére sem az előzetes bizonyításfelvételi eljárás, sem a különleges bizonyításfelvételi részletszabályok alkalmazását nem tartalmaz-

zák, még ha semmilyen indok nem is zárja ki azt, hogy e rendelkezések hatálya a CPP 392. cikkének (1) bekezdésében említettekén kívüli olyan esetekre is kiterjedjen, amikor a sértett kiskorú. A CPP 392. cikke (1) bekezdésének hatálya alá nem tartozó számos olyan bűncselekmény van, amely nagyon is súlyosabbnak bizonyulhat a sértett számára az e rendelkezésben szereplőknél. Ez a helyzet az alapügyben is, mivel M. Pupino az ügyész szerint több, ötödik életévét be nem töltött gyermeket bántalmazott, lelki sérülést okozva nekik.

- 18 A Tribunale di Firenze előzetes nyomozással megbízott bírója, akként vélekedve, hogy „eltekintve a közösségi jogszabályok közvetlen hatályának lététől vagy nemlététől”, a nemzeti bíróságnak „a közösségi rendelkezések betűjének és szellemének fényében kell értelmeznie nemzeti jogát”, és kétségeket érezve a CPP 392. cikke (1a) bekezdésének és 398. cikke (5a) bekezdésének a kerethatározat 2., 3. és 8. cikkével való összeegyeztethetőségét illetően – mivel a CPP ezen rendelkezései a nemi vagy nemi jellegű bűncselekményekre korlátozzák az előzetes nyomozással megbízott bíró lehetőségét az előzetes bizonyításfelvétel, illetve a különleges bizonyításfelvételi részletszabályok alkalmazására – az eljárását felfüggesztette, és a kerethatározat 2., 3. és 8. cikke hatályának megállapítását kérte a Bíróságtól.

A Bíróság hatásköréről

- 19 Az EU 46. cikk b) pontja értelmében az EK-, ESZAK- és EAK-Szerződésnek a Bíróság hatáskörére és az e hatáskör gyakorlására vonatkozó rendelkezéseit – köztük az EK 234. cikket – az Európai Unióról szóló szerződés VI. címének rendelkezéseire az EU 35. cikkben meghatározott feltételek szerint kell alkalmazni. Ebből az következik, hogy az EK 234. cikk szerinti szabályozás hatálya a Bíróság EU 35. cikk

alapuló előzetes döntéshozatali hatáskörére is kiterjed, az e rendelkezésben előírt feltételek fenntartásával.

- 20 Mint azt a jelen ítélet 5. pontja tartalmazza, az Olasz Köztársaság 1999. május 1-jén, az Amszterdami Szerződés hatálybalépésekor hatályosuló nyilatkozatával elfogadta a Bíróság hatáskörét az EU 35. cikkben írt jogi aktusok érvényessége és értelmezése kérdésének eldöntésére e cikk (3) bekezdésének b) pontjában írt részletszabályok szerint.
- 21 Az EU 35. cikk (1) bekezdésében írt jogi aktusokat illetően e rendelkezés (3) bekezdésének b) pontja, az EK 234. cikk első és második bekezdésével azonos szöveggel, azt tartalmazza, hogy valamely tagállam bármely bírósága „a Bíróság előzetes döntését kérheti” valamely előtte folyamatban lévő ügyben felmerülő és valamely jogi aktus „érvényességére vagy értelmezésére” vonatkozó kérdésben, „ha ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére”.
- 22 Nyilvánvaló egyrészt, hogy a büntetőeljárásban az előzetes nyomozással megbízott bíró, hasonlóan az alapügyben eljáróhoz, igazságszolgáltatási feladatot lát el, így az EU 35. cikk értelmében „tagállami bíróságnak” tekintendő (erről az EK 234. cikk kapcsán lásd a C-54/94. és C-74/94. sz., Cacchiarelli és Stanghellini ügyben 1995. február 23-án hozott ítéletet [EBHT 1995., I-391. o.] és a C-74/95. és C-129/95. sz. X-ügyben 1996. december 12-én hozott ítéletet [EBHT 1996., I-6609. o.]), másrészt az is, hogy az EU 31. és az EU 34. cikkben alapuló kerethatározat az EU 35. cikk (1) bekezdésében írt olyan jogi aktusok közé tartozik, amelyekről a Bíróság az előzetes döntéshozatali eljárásban határozhat.

- 23 A Bíróság fő szabályként ugyan rendelkezik az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolására hatáskörrel, a francia és az olasz kormány azonban elfogadhatatlansági kifogással élt az előterjesztett kérdéssel szemben, azzal indokolva, hogy a Bíróság válasza az alapügy eldöntéséhez nem szükséges.
- 24 A francia kormány azt állítja, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a kerethatározat egyes rendelkezéseit kívánja a nemzeti jog helyett alkalmazni, noha az EU 34. cikk (2) bekezdésének b) pontja alapján a kerethatározatok nem rendelkeznek ilyen közvetlen hatállyal. Továbbá e kormány szerint a kérdést előterjesztő bíróság álláspontjából kitűnik, hogy a nemzeti jog kerethatározattal összhangban álló értelmezése lehetetlen. Márpedig a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az összhangban álló értelmezés elve nem vezethet *contra legem* értelmezéshez, sem magánszemély büntetőeljárásbeli helyzetének csupán a kerethatározat alapján való súlyosbodásához, az alapügyben azonban ez történne.
- 25 Az olasz kormány elsősorban azt állítja, hogy a kerethatározat és az irányelv két alapvetően különböző jogforrás, és hogy a kerethatározat – a Bíróság közösségi irányelvekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában kifejtettektől eltérően – nem kötelezi a nemzeti bíróságot a nemzeti jog összhangban álló értelmezésére.
- 26 A svéd kormány és az Egyesült Királyság kormánya kifejezetten nem vonják ugyan kétségbe az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatóságát, azonban az olasz kormány álláspontját osztva kitartanak különösen amellett, hogy a tagállamok együttműködése az Európai Unióról szóló szerződés VI. címe keretében kormányközi jellegű.

- 27 Végül a holland kormány az összhangban álló értelmezés kötelezettségének korlátait hangsúlyozza, és felteszi a kérdést: feltételezve, hogy e kötelezettség a kerethatározatokra is vonatkozik, éppen e korlátokra tekintettel alkalmazandó-e az alapügyben?
- 28 Meg kell állapítani, mint azt a jelen ítélet 19. pontja is hangsúlyozza, hogy az EK 234. cikkben írt szabályozás az EU 35. cikkben előírt feltételek fenntartásával ez utóbbi rendelkezésre is vonatkozik.
- 29 Az EK 234. cikkhez hasonlóan az EU 35. cikk is azt a feltételt támasztja az előzetes kérdések Bíróság elé terjesztéséhez, hogy a nemzeti bíróság „úgy ítéli meg, hogy ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére”, így a Bíróságnak az EK 234. cikk alapján előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságára vonatkozó ítélkezési gyakorlata főszabály szerint az EU 35. cikk alapján előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre is vonatkoztatható.
- 30 Következésképpen a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések relevanciájának vélelmét csak kivételesen lehet megdönteni, ha nyilvánvaló, hogy a kérdésekkel érintett uniós jog kért értelmezése semmilyen kapcsolatban sem áll az alapjogvita tényeivel vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azon ténybeli és jogi elemek, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a feltett kérdésekre hasznos módon válaszolhasson. Ezen esetek kivételével a Bíróság fő szabály szerint köteles az EU 35. cikk (1) bekezdésében szereplő jogi aktusokra vonatkozó előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről határozni (az EK 234. cikket illetően lásd többek között a C-355/97. sz., Beck és

Bergdorf ügyben 1999. szeptember 7-én hozott ítélet [EBHT 1999., I-4977. o.] 22. pontját és a C-17/03. sz., VEMW és társai ügyben 2005. június 7-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-4983. o.] 34. pontját).

- 31 Tekintettel az olasz, a francia, a holland, a svéd kormány és az Egyesült Királyság kormánya által kifejtett érvekre, meg kell vizsgálni, ugyanazok-e – mint azt a nemzeti bíróság feltételezi, valamint a görög, a francia, a portugál kormány és a Bizottság is állítja – a nemzeti hatóságok azon kötelezettségének a hatásai és korlátai, miszerint nemzeti jogukat a lehető leginkább a közösségi irányelvek szövege és célja fényében kell értelmezniük, amennyiben az érintett jogi aktus az Európai Unióról szóló szerződés VI. címe alapján elfogadott kerethatározat.
- 32 Igenlő válasz esetén azt is vizsgálni kell, nyilvánvaló-e – mint azt az olasz, a francia, a svéd kormány és az Egyesült Királyság kormánya állítja – az, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasz, figyelemmel az összhangban álló értelmezés kötelezettségében rejlő korlátokra, konkrétan nem befolyásolhatja az alapeljárás kimenetelét.
- 33 Először is meg kell állapítani, hogy az EU 34. cikk (2) bekezdése b) pontjának a szövegezését szorosan az EK 249. cikk harmadik bekezdésének szövegezése ihlette. Az EU 34. cikk (2) bekezdésének b) pontja a kerethatározatoknak kötelező jelleget ad akként, hogy azok „kötelezőek” a tagállamokra, „azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyják”.

- 34 A kerethatározatoknak az EK 249. cikk harmadik bekezdésével azonosan megfogalmazott kötelező jellege a nemzeti hatóságok, így különösen a nemzeti bíróságok számára a nemzeti jog összhangban álló értelmezésének kötelezettségét jelenti.
- 35 E következtetéssel nem ellentétes az a körülmény, hogy a Bíróság EU 35. cikkben alapuló hatáskörei az Európai Unióról szóló szerződés VI. címe keretében szűkebbek az EK-Szerződésen alapulóknál, sem az a tény, hogy e VI. címbe nincs meg a jogorvoslati lehetőségeknek teljes rendszere, és nincsenek meg az intézmények jogi aktusai jogszerűségének biztosítására szolgáló eljárások.
- 36 Ugyanis, az EU 1. cikk második bekezdése értelmében az Európa népei közötti egyre szorosabb egység létrehozásának folyamatában az Amszterdami Szerződésben célul kitűzött integrációs foktól függetlenül, tökéletesen érthető, hogy az Európai Unióról szóló szerződés létrehozói e Szerződés VI. címében az EK-Szerződésben írtakkal azonos hatású jogi eszközök igénybevételének lehetővé tételét vélték hasznosnak az Unió céljai megvalósításának hatékony elősegítése érdekében.
- 37 A Bíróság EU 35. cikkben alapuló előzetes döntéshozatali hatáskörének jelentőségét megerősíti, hogy az EU 35. cikk (4) bekezdésének értelmében függetlenül attól, hogy tett-e e cikk (2) bekezdése szerinti nyilatkozatot, vagy nem, bármely tagállam jogosult ugyanezen rendelkezés (1) bekezdése alapján felmerülő esetekben a Bíróság részére beadványokat vagy írásbeli észrevételeket benyújtani.

- 38 E hatáskört hatékony érvényesülésének lényegétől fosztanánk meg, ha magán-személyek nem lennének jogosultak kerethatározatokra hivatkozni a tagállami bíróságok előtt a nemzeti jog összhangban álló értelmezése érdekében.
- 39 Álláspontjuk alátámasztásául az olasz kormány és az Egyesült Királyság kormánya előadják, hogy az EK-Szerződéstől eltérően az Európai Unióról szóló szerződés nem tartalmaz az EK 10. cikkben előírttal egyező kötelezettséget, amin pedig a Bíróságnak a nemzeti jog közösségi joggal összhangban álló értelmezésének kötelezettségét kimondó ítélezési gyakorlata részben alapul.
- 40 Ez az érv nem fogadható el.
- 41 Az Európai Unióról szóló szerződés 1. cikkének második és harmadik bekezdése akként rendelkezik, hogy e szerződés új szakaszt jelent az Európa népei közötti egyre szorosabb egység létrehozásának folyamatában, és hogy az Európai Közösségeken alapuló és az e szerződéssel létrehozott politikákkal és együttműködési formákkal kiegészített Unió feladata, hogy koherens és szolidáris módon szervezze a tagállamok közötti és a népek közötti kapcsolatokat.
- 42 Az Unió számára nehéz lenne feladatának hatékony teljesítése, ha a jóhiszemű együttműködés elve, mely többek között azt jelenti, hogy a tagállamok az Európai Unió jogából eredő kötelezettségeik teljesítésének biztosítása érdekében megteszik a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket, nem vonatkozna a büntetőü-

gyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésre, mely egyébként teljes egészében a tagállamok és az intézmények közötti együttműködésen alapul, mint azt a főtanácsnok indítványa 26. pontjában helytállóan megállapította.

43 A fent kifejtettekből azt a következtetést kell levonni, hogy az összhangban álló értelmezés kötelezettsége az Európai Unióról szóló szerződés VI. címe keretében elfogadott kerethatározatokra is vonatkozik. A nemzeti jog alkalmazása során az annak értelmezésére hivatott, kérdést előterjesztő bíróságnak így tehát ezt, amennyire csak lehetséges, a kerethatározat szövegének és céljának fényében kell megtennie annak érdekében, hogy elérje a kerethatározat által előírt eredményt, és ily módon megfeleljen az EU 34. cikk (2) bekezdése b) pontjának.

44 Ki kell azonban mondani azt is, hogy a nemzeti bíróság kötelezettségének, miszerint nemzeti joga irányadó szabályainak értelmezésekor a kerethatározat tartalmát kell figyelembe vennie, a jog általános elvei, így különösen a jogbiztonság elve és a visszaható hatály tilalma képezik a korlátait.

45 Ezekkel az elvekkel ellentétes többek között, ha e kötelezettség a kerethatározat alapján, a tagállamban a végrehajtása érdekében elfogadott törvénytől függetlenül, a kerethatározat rendelkezéseit megsértő személyek büntetőjogi felelősségének kimondását vagy súlyosítását eredményezné (a közösségi irányelvek vonatkozásában lásd többek között a fent hivatkozott X-ítélet 24. pontját és a C-387/02., C-391/92. és C-403/02. sz., Berlusconi és társai ügyben 2005. május 3-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-3565. o.] 74. pontját).

- ⁴⁶ Meg kell azonban jegyezni, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát képező rendelkezések nem az érdekelt büntetőjogi felelősségének terjedelmére, hanem az eljárás lefolytatására és a bizonyításvétel részletszabályaira vonatkoznak.
- ⁴⁷ A nemzeti bíróság kötelezettsége, miszerint nemzeti joga irányadó szabályainak értelmezésekor a kerethatározat tartalmát kell figyelembe vennie, megszűnik, ha a nemzeti jog nem alkalmazható oly módon, hogy az a kerethatározatban rögzítettnek megfelelő eredményre vezessen. Másként fogalmazva, az összhangban álló értelmezés elve nem szolgálhat a nemzeti jog *contra legem* értelmezésének alapjául. Ez az elv azonban megköveteli, hogy a nemzeti bíróság a teljes nemzeti jogot figyelembe véve mérlegelje, alkalmazható-e úgy a nemzeti jog, hogy ne vezessen a kerethatározatban előírttal ellentétes eredményre.
- ⁴⁸ Márpedig, mint azt a főtanácsnok indítványának 40. pontjában megállapította, az alapügyben a nemzeti jognak a kerethatározattal összhangban álló értelmezése nem egyértelműen lehetetlen. A nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, lehetséges-e a nemzeti jog összhangban álló értelmezése.
- ⁴⁹ Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre ennek fenntartásával kell válaszolni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

50 A kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a kerethatározat 2., 3. cikkét és 8. cikkének (4) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy a nemzeti bíróság számára biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy kiskorú gyermekek részére – akik, az alapügyhöz hasonlóan, magukat bántalmazás sértettjének vallják – tanúvallomásuk számukra megfelelő védelmet biztosító részletes szabályok szerinti, nyilvános tárgyaláson kívüli, azt megelőző megtételét engedélyezze?

51 A kerethatározat 3. cikkének megfelelően minden tagállam biztosítja a sértett számára az eljárás során a meghallgatás és a bizonyítékok szolgáltatásának lehetőségét, és megfelelő intézkedéseket tesz annak biztosítása érdekében, hogy hatóságai a sértetteket csak a büntetőeljárás céljainak eléréséhez szükséges mértékben hallgassák ki.

52 A kerethatározat 2. cikke és 8. cikkének (4) bekezdése arra kötelez minden tagállamot, hogy az eljárások során biztosítsák a sértettek egyéni méltóságának kellő tiszteletben tartását, hogy a különösen veszélyeztetett sértettek a különleges helyzetüknek legmegfelelőbb bánásmódban részesüljenek, és hogy azok a sértettek, különösen a legvesélyeztetettebbek, akiket meg kell védeni a nyilvános bírósági tárgyaláson való tanúskodás következményeitől, jogosultak legyenek a bíróság határozata alapján az adott állam jogrendje alapvető elveivel összeegyeztethető bármely alkalmas eszköz igénybevételeivel olyan feltételek mellett vallomást tenni, amelyekkel a fenti cél elérhető.

53 A kerethatározat nem határozza meg a 2. cikke (2) bekezdésének és 8. cikke (4) bekezdésének értelmében vett veszélyeztetett sértett fogalmát. Azonban

– függetlenül a kérdéstől, hogy a bűncselekmény sértettjének a kerethatározat szerinti különösen veszélyeztetetté minősítéséhez főszabály szerint elegendő-e, ha kiskorú – nem vitatható, hogy amennyiben, mint az alapügyben, kisgyermek az állítja, hogy az óvónő bántalmazta őket, e gyermekek, tekintettel többek között korukra, valamint az általuk állítottan a sérelmükre elkövetett bűncselekmények jellegére és következményeire, a kerethatározat fent idézett rendelkezéseiben előírt különleges védelem vonatkozásában megfelelnek e minősítésnek.

- 54 A kerethatározatnak a kérdést előterjesztő bíróság által említett három rendelkezése közül egy sem tartalmazza a bennük előírt célok – így különösen a különösen veszélyeztetett sértettek számára „a különleges helyzetüknek legmegfelelőbb bánásmód” biztosítása, „a sértettek egyéni méltóságának kellő tiszteletben tartását”, a meghallgatás és a „bizonyítékok szolgáltatásának” lehetőségét biztosító különleges „vallomástételi feltételek”, valamint annak biztosítása, hogy a sértetteket „csak a büntetőeljárás céljainak eléréséhez szükséges mértékben hallgassák ki” – megvalósításának konkrét részletszabályait.
- 55 Az alapügyben irányadó szabályozás szerint az előzetes nyomozás során tett vallomást a nyilvános tárgyaláson általában meg kell ismételni, hogy az teljes értékű bizonyítékká váljon. Egyes esetekben azonban megengedett, hogy a vallomást csak egyszer, az előzetes nyomozás során tegyék meg a nyilvános tárgyalás szabályai szerinti bizonyító erővel, de attól eltérő részletszabályok alapján.
- 56 E körülmények között a kerethatározat fent idézett rendelkezései által követett célok eléréséhez az szükséges, hogy a nemzeti bíróságnak lehetősége legyen különösen

veszélyeztetett sértett esetén valamely tagállam jogában ismert előzetes bizonyítás-felvételi eljáráshoz hasonló különleges eljárás, valamint különleges vallomástételi részletszabályok alkalmazására, ha ez az eljárás jobban megfelel e sértett helyzetének, és alkalmazása a bizonyítékok elenyészésének megakadályozása, a kihallgatások ismétlődésének minimálisra szorítása és a nyilvános tárgyaláson teendő tanúvallomás e sértettel szembeni káros hatásainak megelőzése végett szükséges.

57 E tekintetben le kell szögezni, hogy a kerethatározat 8. cikkének (4) bekezdése szerint a vallomástételi feltételeknek mindenképpen az adott tagállam jogrendje alapvető elveivel összeegyeztethetőknek kell lenniük.

58 Továbbá az EU 6. cikk (2) bekezdése értelmében az Unió a közösségi jog általános elveiként tartja tiszteletben az alapvető jogokat, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény (a továbbiakban: az egyezmény) biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományyaiból erednek.

59 A kerethatározatot tehát az alapvető jogokat, köztük különösen az egyezmény 6. cikkében kimondott és az Emberi Jogok Európai Bírósága által értelmezett tisztességes eljáráshoz való jogot tiszteletben tartva kell értelmezni.

- 60 A kérdést előterjesztő bíróság feladata – feltéve, hogy az olasz jogban előírt előzetes bizonyításfelvételi eljárás és a különleges bizonyításfelvételi részletszabályok alkalmazása az adott ügyben lehetséges – annak a nemzeti jog összhangban álló értelmezésére tekintettel történő vizsgálata, hogy megfelel-e az M. Pupino ellen folyamatban lévő büntetőeljárás a tisztességes eljárás követelményeinek az egyezmény Emberi Jogok Európai Bírósága által értelmezett 6. cikke értelmében (lásd többek között az EJEB, 2001. december 20-i P. S. kontra Németország ítéletet, a 2002. július 2-i S. N. kontra Svédország ítéletet [Ítéletek és Határozatok Tára 2002-V.], a 2004. február 13-i Rachdad kontra Franciaország ítéletet és a 2005. január 20-i Accardi és társai kontra Franciaország határozatot [30598/02. sz. ügy]).
- 61 Az eddig kifejtett megfontolásokra tekintettel az előterjesztett kérdésre adandó válasz az, hogy a kerethatározat 2., 3. cikkét és 8. cikkének (4) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a nemzeti bíróság számára biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy kiskorú gyermekek részére – akik, az alapügyhöz hasonlóan, magukat bántalmazás sértettjének vallják – tanúvallomásuk számukra megfelelő védelmet biztosító részletes szabályok szerinti, például nyilvános tárgyaláson kívüli és azt megelőző megtételét engedélyezze. A nemzeti bíróságnak a nemzeti jog szabályainak összességét figyelembe kell vennie, és azt, amennyire csak lehetséges, e kerethatározat szövegére és céljára tekintettel kell értelmeznie.

A költségekről

- 62 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

A büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB kerethatározat 2., 3. cikkét és 8. cikkének (4) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a nemzeti bíróság számára biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy kiskorú gyermekek részére – akik, az alapügyhöz hasonlóan, magukat bántalmazás sértettjének vallják – tanúvallomásuk számukra megfelelő védelmet biztosító részletes szabályok szerinti, például nyilvános tárgyaláson kívüli és azt megelőző megtételét engedélyezze.

A nemzeti bíróságnak a nemzeti jog szabályainak összességét figyelembe kell vennie, és azt, amennyire csak lehetséges, e kerethatározat szövegére és céljára tekintettel kell értelmeznie.

Aláírások